

Ontploffingsgevaar in kruitvat de Kaukasus

Wie zat er achter de aanslagen in Russische steden die de directe aanleiding waren voor de tweede Tsjetsjeense oorlog? Waar krijgen de 'rebellens' in de Kaukasus hun wapens vandaan? En waarom maakt Moskou zich eigenlijk zo druk om een arm stukje gebergte? Vragen als deze zijn niet te beantwoorden, zonder naar de rest van de regio te kijken en dan vooral naar de enorme olievoorraden die iets verderop in Azerbeidzjan liggen.

Festelijk werd in 1994 de overeenkomst ondertekend tussen een consortium van oliemultinationals en de Azerbeidzjaanse regering. Enkele jaren eerder was ontdekt dat er niet alleen op land olie in de grond zat (de beroemde olievelden van Bakoe die in 1900 ongeveer de helft van de wereldolieproductie leverden) maar dat er ook onder de Kaspische zee gigantische winbare reserves zitten. Drie maanden na het tekenen van de overeenkomst brak de eerste Tsjetsjeense oorlog uit. (De olie werd vervoerd via een pijpleiding die dwars door de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny loopt). In 1999 verlieten de voormalige Sovjetrepublieken Azerbeidzjan, Georgië en Uzbekistan het veiligheidspact met Rusland. Enkele maanden later brak de tweede Tsjetsjeense oorlog uit.

De afgelopen jaren zijn de Westerse landen en oliemaatschappijen bezig geweest om met heel veel geld de landen in de Kaukasus los te weken van Rusland. Illustratief is de privéreis die de voormalige Britse premier Thatcher in 1992 maakte naar Bakoe, om daar ruim 30 miljoen dollar te overhandigen aan de Azerbeidzjaanse regering. Het geld was afkomstig van oliemaatschappij BP.

Wat het Westen wil bereiken is dat er regimes komen die stabiel genoeg zijn om een veilige winning en transport van olie te garanderen, en die corrupt genoeg zijn om de belangen van de bevolking ondergeschikt te maken aan de goede relaties met de oliemaatschappijen. De voormalige Amerikaanse veiligheidsadviseur Brezinski is er duidelijk in. Het losweken van

Georgië en Azerbeidzjan van Rusland noemt hij een 'voorname doel van de buitenlandse politiek van de VS'. Rusland reageerde daarop met een verwijzing naar de 'opmars van buitenlandse agenten in de Kaukasus' en met het op poten zetten van – vooralsnog mislukte – aanslagen en coup pogingen in Azerbeidzjan en Georgië. En met pogingen Tsjetsjenië in bedwang te houden om zodoende 'de druk te verhogen op de Navo-vrienden Georgië en Azerbeidzjan.'

De diplomatieke emoties lopen hoog op en het risico van een uitslaande brand is levensgroot aanwezig. De Georgische regeringsadviseur Rondeli: 'Dit gebied is de eerste frontlijn sinds het einde van de Koude Oorlog. De Russische generaals stelden zich tijdens de oorlog in

Kosovo al confronterender op tegenover het Westen, maar dit is het eerste echte conflict. De Amerikanen en de Russen staan hier lijnrecht tegenover elkaar.'

'Wij zijn hier om geld te verdienen'

Dat de mensenrechten – die vorig jaar wel als reden gebruikt werden om Servië aan te vallen – er niets toe doen, blijkt uit de situatie in Azerbeidzjan. Het land is door en door corrupt. Een kleine elite is onvoorstelbaar rijk en het overgrote deel van de bevolking leeft in bittere armoede. Naar schatting gaat twintig tot dertig procent van de buitenlandse investeringen op aan smeergeld. Volgens rapporten van Amnesty International en Human Right Watch maakt het regime zich schuldig aan systematische martelpraktijken. Een mensenrechtenactivist: 'De meeste mensen zijn bang voor de politie dan voor criminelen. Voor criminelen kun je je verstoppen. Maar voor de politie in dit land kun je je niet verbergen.' De oliemaatschappijen hebben zitten daar niet mee. Woordvoerder Bayaty van BP Amaco: 'Wij zijn geen politieke organisatie. We zijn hier om geld te verdienen en zijn heel gelukkig met deze regering.'

De gegevens in dit artikel zijn ontleend aan verhalen in Financieel Economisch Magazine (FEM) en Der Spiegel ●